

TJK'dan haberler

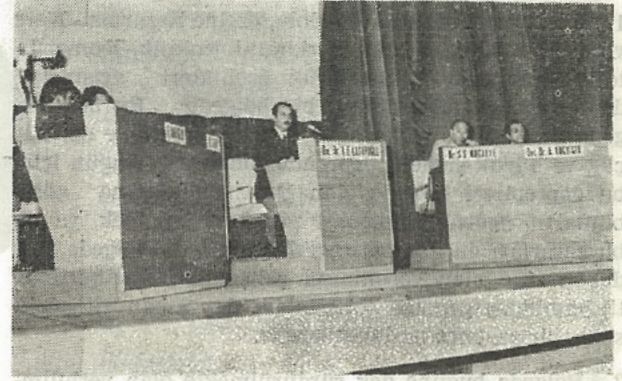
Açık Oturum :

Doğu Anadolu'nun depremselliği ve yerbilimleri

Anadolu gibi, yerkaşağının jeolojik açıdan en karmaşık kesimlerinden biri üzerinde bulunan, ve dünyanın en önemli üç deprem kuşağından biri üzerinde yer alan; ve yine jeolojik açıdan çok sık sayılabilecek aralıklarla oluşan şiddetli depremler sonucu, her kezinde binlerce yurttaşın canını ve malını yitirdiği; ekonomisinde onarılması güç yaralar açılan Türkiye için, deprem konusunun önemi, belki tartışılmaya gerek duyulmayacak kadar açıktır. Ancak, böylesine önemli bir konuda Türkiye'de nelerin yapılması gerektiği, bugüne dek nelerin yapıldığı, nelerin yapılmadığı ve neden yapılmadığı, hemen her fırsatta, hatta olabildiğince sık tartışılması gereken bir konudur.

30 Ekim 1983 Pazar günü Erzurum - Kars yöresindeki Horasan - Narman - Pasinler üçgeni içinde, yerel saatle 7.15 sularında meydana gelen; 1226 kişinin ölümüne, 534 kişinin yaralanmasına ve milyarlarca liralık hasara neden olan; 'Richter' ölçeğine göre yaklaşık 7.1 şiddetindeki deprem; neden olduğu bu büyük hasar ve kayıpların yanı sıra; yerbilimleri açısından da, incelenmesi, araştırılması ve çözümlenmesi gereken önemli bazı sorunları da birlikte getirmiştir.

Oysa, bu depremden hemen sonra, gerek basında çıkan yazılarda, gerek radyo ve televizyonda yapılan konuşmalarda, çoğunlukla, depremin yöredeki yapı sistemi ile olan ilişkileri tartışılmış; büyük can kayıplarına neden olarak, yapı sistemindeki yanlışlıklar ve hatalar ileri sürülmüş; köy evlerinin depreme dayanıksız bir biçimde yapıldığından söz edilmiştir. Bu arada, depremin sosyo-ekonomik yönü ile ilgili konular da ele alınmış; ve bu konularda bazı sayısal değerler verilmiştir. Fakat, köken itibariyle ve hemen tümüyle yerbilimsel bir doğa olayı, jeomekanik bir olay olan depremin, bölgenin yerbilimsel özellikleri ile olan ilişkilerinden; bölgede, yerbilimciler tarafından, bugüne dek yapılmış, halen sürdürülmekte olan, ve gelecekte yapılması planlanan yerbilimsel çalışmalarından; kısaca, bölgedeki depremle yerbilimlerinin ve yerbilimcilerin ilişkisinden ve öneminden gereğince ve yeterince söz edilmemiştir.

AÇIK OTURUM ve AMACI

Türkiye Jeoloji Kurumu tarafından düzenlenen ve yukarıda belirtilen eksikliği bir ölçüde gidermeyi amaçlayan, «Doğu Anadolu'nun Depremselliği ve Yerbilimleri» konulu açık oturum, 14 Aralık 1983 Çarşamba günü saat 14.30 - 16.30 arasında, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nde Sadrettin Alban salonunda, tüm yerbilimcilere ve basına açık olarak yapıldı.

Hacettepe Üniversitesi'nden Doç. Dr. K. Erçin Kasapoğlu'nun yönettiği açık oturuma, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nden Doç. Dr. Ali Koçyigit; Hacettepe Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nden Dr. Süleyman Kocaefe; Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Temel Araştırmalar Dairesi'nden Halit Sav ve Fuat Şaroğlu katıldılar. Açık oturumun temel amacı, özellikle aşağıdaki dört konuyu tartışmak ve bunlara açıklık getirmek olmuştur :

1. Doğu Anadolu'daki depremlerin, özellikle Erzurum - Kars depreminin, bölgenin jeolojisi ile olan ilişkileri nelerdir?
2. Bu depremlerle ilgili olarak, bu bölgede daha önce yapılmış ve yapılmakta olan yerbilimsel çalışmalar nelerdir? Bu çalışmaların önemi ve amacı nedir?

3. Belirli bir amaca yönelik olarak yapılan bu çalışmalar yeterli midir? Varsa, bu konudaki eksiklerimiz nelerdir?

4. Bu eksiklerimiz nasıl giderilebilir? Bu konuda ne-ler yapılmalıdır?

Açık oturuma katılan konuşmacılar, yukarıdaki ko-nulara ilişkin görüşlerini belirttikten ve tartıştıktan sonra; izleyicilerin yazılı sorularını da yanıtlamaya çalıştılar.

AÇIK OTURUMUN SONUÇLARI

Açık oturuma katılan konuşmacıların, yukarıda bel-irlenen dört konuya ilişkin görüş ve önerileri ile; ya-pılan tartışmalar, şu sonuçları ortaya koymuştur.

1. Genelde tüm Doğu Anadolu, özelde Erzurum - Kars yöresi; yerbilimsel özellikleri, yani jeolojik, jeomorfo-lojik, tektonik ve sismolojik özellikleri açısından, deprem riski yüksek olan bir bölgedir. Bu bölgede, geçmişte olduğu gibi, yakın ve uzak gelecekte de, kü-çük ve büyük şiddetli depremler olacaktır. Bugün için, bu depremleri önleme olanağımız olmadığına göre; bunların neden olabileceği zararları önlemek, ya da bu zararları en aza indirgeyebilmek için, bölgede sür-dürülmekte olan yerbilimsel çalışmalara hız verilme-li; yapılması gereken çalışmalara da, zaman yitirmek-sizin, bir an önce başlanılmalıdır.

2. Bölgede bugüne dek sürdürülmekte olan yerbilim-sel çalışmalar, bölgenin genel jeolojik ve tektonik özelliklerinin belirlenmesi; diri fay haritalarının ha-

zırlanması; bölgeye deprem sonrası yerleştirilmiş bir-kaç sismik istasyondan alınan sismik kayıtların de-ğerlendirilmesi; tarihsel depremlerin derlenmesi; ve önemli bazı büyük depremlerin odak mekanizmaları-nın çözümlenmesi gibi, kapsam açısından, son dere-ce sınırlı çalışmaları içermektedir.

3. Ancak, temelde, bölgenin genel jeolojik yapısını belirleyerek, bölgedeki depremlerin oluş nedenlerini ortaya koymayı; bölgedeki depremleri önceden haber verebilmeyi; ve deprem zararlarını azaltmayı amaç-layan tüm bu çalışmalar; belirli bir plan ve program-dan yoksun olmalarının yanı sıra, teknik ve parasal olanaksızlıklar nedeniyle de; bugünkü düzeyi ile, dün-yanın diğer deprem ülkelerindeki bu amaca yönelik çalışmaların çok gerisinde kalmaktadır.

4. Bu konudaki en önemli eksiklerimiz, Türkiye'de dep-remlerle ilgili çalışmaları, ulusal düzeyde planlayıp programlayacak, koordine edecek; ve bu çalışmalar için gerekli parasal kaynağı oluşturacak merkezi ulu-sal bir örgütün bulunmamasıdır.

5. Ayrıca, bölgenin kabuk yapısının (hız strüktürü-nün) belirlenmesi; bölgedeki makro depremlerin ya-nı sıra, mikro depremlerin de yeterli düzeyde ve sa-yıda kaydedilip değerlendirilebilmeleri için, bu ama-ca hizmet edebilecek nitelikte bir sismoloji ağının oluşturulması; bölgedeki sismotektonik yapıların ve bunların jeodinamik özelliklerinin belirlenmesi ge-reklidir.

K. Erçin KASAPOĞLU

Hacettepe Üniv. Jeoloji Müh. Böl.

AÇIK OTURUM VE AMACI
Türkiye Jeoloji Kurumu tarafından düzenlenen ve yukarıda belirtilen konuların tartışılması amacıyla, Doğu Anadolu'nun Depremciliği ve Yer-bilimsel Araştırmaları konulu açık oturum, 14 Aralık 1983 Çarşamba günü saat 14:30 - 18:30 arasında, Maden Teknik ve Arama Genel Müdürlüğü'nde Saha Müdürü A. Ö. Şen tarafından, tüm yerbilimsel ve jeolojik alanlar için, gerçekleştirilmiştir.

Hacettepe Üniversitesinden Doç. Dr. K. Erçin Ka-sapoğlu'nun yönettiği açık oturum, Orta Doğu Tek-nik Üniversitesinde Jeoloji Bölümü'nden Doç. Dr. Ali Köçgün Hacettepe Üniversitesinde Jeoloji Bölümü'nden Doç. Dr. Süreyya Köroğlu, Maden Teknik ve Arama Genel Müdürlüğü'nden Tamer Arslanlar, Dairesinden Halil Zay ve Fuat Şatoğ-lu katıldılar. Açık oturumun temel amacı, özellikle, aşağıdaki dört konuya tartışmak ve bunlara katkı-kolaylık sağlamak olmuştur:

1. Doğu Anadolu'daki depremlerin, özellikle Erzu-rum - Kars depreminin, bölgenin jeolojisi ile olan iliş-kisi nedir?

2. Bu depremlerle ilgili olarak, bu bölgede daha ön-celikli olarak yapılması gereken yerbilimsel çalış-malar nelerdir? Bu çalışmaların önem ve amacı ne-dir?

Özellikle, Kars yöresindeki depremlerle ilgili olarak, Doğu Anadolu'nun Depremciliği ve Yerbilimsel Araştırmaları konulu açık oturum, 14 Aralık 1983 Çarşamba günü saat 14:30 - 18:30 arasında, Maden Teknik ve Arama Genel Müdürlüğü'nde Saha Müdürü A. Ö. Şen tarafından, tüm yerbilimsel ve jeolojik alanlar için, gerçekleştirilmiştir.

Özellikle, Kars yöresindeki depremlerle ilgili olarak, Doğu Anadolu'nun Depremciliği ve Yerbilimsel Araştırmaları konulu açık oturum, 14 Aralık 1983 Çarşamba günü saat 14:30 - 18:30 arasında, Maden Teknik ve Arama Genel Müdürlüğü'nde Saha Müdürü A. Ö. Şen tarafından, tüm yerbilimsel ve jeolojik alanlar için, gerçekleştirilmiştir.